

הרגשים והרגשות על פי פרשת השבוע

פרשת שמini | עלון מס' 126

קבלת דין שמים באהבה...

וברור שהיו לו רגשות... אוהב שלום ורודף שלום... הכח הזה של שתיקה בהכנעה גמורה היא כח עצום ונדיר...

אך יש להוסיף כאן – לפעמים קורים דברים שזה בבחינת נס להרע – כאילו התחושה של האדם שאין אפשרות להכיל דבר כזה אסון כזה... ובדיוק כמו שיש נס ופלא להיטיב... חלילה יש ניסים ופלאות להפך... אתה רואה משהו שזה ברור לך שזה מעשה אלוהי...

השילוב הנורא שהיה כאן בין השמחה העצומה בחנוכת המשכן מחד... לבין הטרגדיה הענקית בפטירת שני בני אהרן מאידך... אדם לא יכול להכיל את הדיסוננס הקיצוני הזה שבתוך השמחה הענקית מגיע פתאום כזה עצב – זהו פלא אלוהי... אדם רגיל היה נהיה משותק לחלוטין מדבר כזה... ולכן כל בית ישראל בכו גם בכו על השריפה הזו... אך אהרן הכהן בבהירות ובברירות מוחלטת ראה בורא עולם... ראה אלוקות... הוא שתק... הוא ישר קלט שהנפילה האדירה הזו משמחה עצומה לעצב תהומי זה רק משהו אלוהי... ואין זה חלילה בא למעט כי הרי כל דבר הוא מעשה אלוהי... אך בכל דבר ומקרה האדם מחפש את הסיבות הטכניות למה קרה כך ולמה אירע אחרת... אך יש מקרים שכל מי שרואה אותם מבין זה פלא אלוהי...

גם לאחר חטא העגל ציווה משה רבינו להרוג את אלו שעבדו ע"ז ובסיכומו של עניין מתו אלפים ויפל מן העם ביום ההוא פשלת אלפי איש... זה פי שנים וחצי ממה שהלכו בטבח שמחת תורה... זה כמות אדירה... אבל אדם יכול להבין את ההקשר בין העבודה זרה לבין העונש שמגיע להם... אבל לקשר בין טרגדיה שמגיעה תוך כדי שמחה... זה בלתי נתפס...

וברור שהקב"ה רצה להעביר מסר בצורה הכי חזקה – שיהיה ברור לכל איש ישראל הנוכח באותה התקופה ולכל הדורות הבאים אחריהם – שגם אם כולם נמצאים בשמחה אדירה... שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה – אבל אם חלילה משנים מהכללים שנקבעו וההלכות בדיני המשכן – העונש הוא מוות ולא משנה מי יעשה את זה... גם אם זה יושבת את השמחה... הדין הזה שנעשה בכזו צורה ובכזה מעמד... מקבע בצורה הכי ברורה והכי בהירה שכאשר יש חטא, יש דין ויש דיין... כל עבודת המשכן מחויבת להיעשות אך ורק על פי דיני התורה ואף אדם בעולם לא משנה מי הוא לא ישנה אפי' פסיק מהלכות...

ויאמר משה אל אהרן הוא אשר דבר יהוה לאמר בקרבי אקדש ועל פני כל העם אפבד וידם אהרן:

כאשר נתבונן בסדר הפסוקים יש כאן כמה ביטויי רגשות מאד חזקים ראשית לאחר הקרבת העולה כתוב – וַתֵּצֵא אֶשׁ מִלִּפְנֵי יְהוָה וַתֹּאכַל עַל הַמִּזְבֵּחַ אֶת הָעֹלָה וְאֶת הַחֲלִיבִים וַיֵּרָא כָּל הָעָם וַיִּרְאוּ וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם... כתוב כאן את המילה וַיִּרְאוּ – הייתה איזה התרגשות שהביאה לרינה כולם ראו בבת אחת את האש היוצאת מלפני ד' וזה היה מעמד אדיר שכל העם ראה וריגן ליבו ומיד נפל על פניו...

לאחר מכן קורה האסון הגדול – וַתֵּצֵא אֶשׁ מִלִּפְנֵי יְהוָה וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיָּמָתוּ לִפְנֵי יְהוָה... באמצע החגיגה העצומה של חנוכת המשכן... של השלמת ימי המילואים כזה אסון וכזו טרגדיה...

ניתן לשער שהיה זעזוע ענק בקרב כל כלל ישראל... והשמחה הגדולה הושבתה במיידית – וְאֶחֱיִיכֶם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכוּ אֶת הַשְּׂרִפָּה אֲשֶׁר שָׂרַף יְהוָה... אבל לבני אהרן יש דין שונה – וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֶהֱרֹן וְלֹאֲלֵצָר וְלֹאֲיִתְמָר בְּנֵי רָאשֵׁיכֶם אֵל תִּפְרְעוּ וּבְגֵדֵיכֶם לֹא תִפְרְמוּ וְלֹא תִמָּתוּ וְעַל כָּל הַעֲדָה יִקְצָצוּ... כולם בוכים אתם במעמד אחר... אתם באמצע תפקיד... לא לצאת מאהל מועד... לא לקרוע... מוכרחים להמשיך עד כדי תגובתו של אהרן הכהן וידם אהרן... הוא שותק... מקבל דין שמים באהבה...

בדרך כלל כשאדם עובר איזה משבר... קושי... אסון... התמודדות... ישנם כמה שלבים הראשון הוא ההתנגדות... אדם לא מוכן לקבל את זה... הוא יכול להשתולל לצרוח... מסרב להאמין... הוא מנסה להילחם... השלב השני זה ההפנמה – הוא מתחיל להפנים כי קרה משהו... יש שינוי... צריך להתחיל לעכל את השינוי... השלב השלישי הוא ההכלה – הוא מצליח להכיל את מה שקרה... אך יכול עדיין להיות משותק... לא לתפקד... השלב הרביעי הוא ההשלמה – הוא משלים עם המציאות החדשה... ומכאן ניתן לצאת לחיים חדשים...

אצל אהרן הכהן – הייתה איזה מדרגה כל כך גבוהה של וידם אהרן – הוא ישר שתק... קיבל את הדין באהבה... בשתיקה של כניעה... של השלמה... אין מה להילחם... ואין מה לדבר ולצעוק ולבטא כאב ויש גם מהמפרשים הכותבים שאפי' הוא לא בכה... הוא דמם... שתק...

איך באמת הוא דילג על כל השלבים??

מן הסתם הייתה לו לאהרן בהירות מוחלטת דכל מאי דעביד רחמנא לטב עביד... ומתוך מדרגה עצומה זו הוא פשוט שלט על הרגשות שלו...

שבת שלום
ומבורך

בכי – כלי ביטוי רגשי...

ואַחֲיֵכֶם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכּוּ אֶת הַשְּׂרֵפָה אֲשֶׁר שָׂרַף יְהוָה:

לאחר פטירתם הטראגית של שני בני אהרן מצוה משה את אהרן ובניו בציווי אחד - **וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֶהֱרֹן וְלֹאֲלֶעָזֶר וְלֹאֲיִתְמָר בְּנֵי רָאשֵׁיכֶם אֲלֵ תִפְרְעוּ וּבְגִדֵיכֶם לֹא תִפְרְמוּ וְלֹא תִמְתּוּ וְעַל כָּל הָעֵדָה יִקְצֹף -** אך כלפי כל שאר עדת ישראל מצווה הוא ציווי שונה - **ואַחֲיֵכֶם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכּוּ אֶת הַשְּׂרֵפָה אֲשֶׁר שָׂרַף יְהוָה...**

ומן התימא הוא כיצד ניתן לצוות את כל אחיכם בני ישראל לבכות, וכי בכי הוא דבר המגיע בהזמנה?? כעת כולם מתבקשים לבכות... ככה זה עובד?? מי שעצוב או כואב בוכה ומי שלא לא... מי שפחות רגשי פחות מצליח לבכות... מה זו ההוראה ואחיכם כל בית ישראל??

הנצי"ב מפתיע כאן במהלך מחודש וכותב כך - **ונראה שבא הכתוב לבאר האֵיךְ יִבְכוּ במה שכתב יבכו את השריפה, דהכי מבעי על השריפה, אלא משמעות את כמו עם השריפה, וה"פ מי שיש לו איזה צער ודבר להתפלל ולבכות לפני ה', יבכה באותה שעה שהמת מוטל לפניו כי אותה שעה רצויה להעלות בכיותיו ומבוקשו מפני כבוד שעושה בזה להמת עכ"ל**

באמת אין היתכנות לחייב מישהו לבכות... בכי לא מגיע בהזמנה... אך ניתן לעורר את הלב לבכי... בעניין שאדם הנצרך לישועה ולתפילה ויש לו איזה צער... יש לו על מה לבכות, אז יכוון את הבכי בשעה הזו שהמת מוטל פניו... וחזי לאיצטורפי...

האמת שבכי מצטייר אצלנו כמשהו השייך לאנשים רכרוכיים... זה לא שייך לגברים... והאמת שבכי הוא כלי ביטוי עמוק עד למאד... נכון שמשמשים בו בעיקר לבטאות כאב וצער... נכון שיותר קל לבכות בשעת קושי ומצוקה... אך גם דמעות של שמחה לא יפקד מקומם... ופעמים שמציף את האדם רגש אדיר של שמחה כשיכולות הביטוי שלה תגיע דווקא עם דמעות של אושר... זה בדרך כלל מגיע כאשר אדם נמצא בהצפת רגשות... ואין כלי ביטוי לרגש יותר מדמעות... הדמעות יש להם משהו מטהר ומזכך...

אולי ניתן להבין כי שורש הדמעות הם כלי ביטוי - משום שרגש הוא תחושה... רגש זה משהו רוחני אי אפשר לממש אותו... אי אפשר לממש שמחה ואי אפשר לממש עצב... כאשר מעיק על האדם כאב פנימי הוא מרגיש כאילו הכל מבפנים תפוס... קשה... מאובן... אבל לא ניתן לממש את זה... דווקא הדמעות הם משהו מאד מוחשי... זה נותן לאדם איזה שהוא כלי שמוציא את הרגש מתחושה בעלמא למשהו עם נוכחות... הבכי...

וזה מדהים שאותו הכלי יכול לשמש גם כביטוי לשמחה וגם כביטוי לעצב...

אולי הסיבה לכך משום שאדם שרוצה להתמודד עם רגש צריך לתת לו מקום ונוכחות... כאשר יש מקום וביטוי לרגש הוא ממצה את עצמו וניתן לשלוט עליו... אולם אם מדחיקים את הרגשות וכביכול מטאטאים אותם מחתחת לשולחן... יבוא היום והם יתעוררו מחדש... ואז זה יכול להגיע ולייצר מציאות רגשית כואבת... להציף רגשות חבויים...

רואים לפעמים שאדם שפגע בחברו גם אחרי הרבה שנים אם הפגיעה לא קיבלה בזמן את הביטוי הנכון והראוי לה... היא עלולה פתאום לצוף מחדש ולהתעורר... כביכול לא עברו כל כך הרבה שנים מאז... ומכיוון שרגש כמו שכבר ביארנו הוא חסר ממשות - אז קשה לתת לו מקום מעבר למחשבה בעלמא... אך כאשר הרגש מקבל ביטוי מעשי הוא כביכול מתקבע הוא מקבל נוכחות ומשמעות... זה מייצר את האפשרות להכיל אותו ולהתגבר ולהמשיך הלאה...

גם הבכי הוא כלי שנותן מקום גשמי לרגש... הדמעות הם מוחשיות הם נותני מקום לבנאדם ומבטאים את רגשותיו, גם המחקרים מוכחים כי אדם אחרי בכי מרגיש הקלה... ומקבל איזה רוגע למרות שמצב הנתונים שהביאו אותו לבכי לא השתנו או נעלמו...

לעצם חידושו של הנצי"ב - הרי לנו כי כאשר אדם בוכה יכול בזמן הזה לצרף תפילות אישיות על דברים וצרכים נוספים שהוא צריך, וכבר שמענו שהיו שאמרו שחלילה כאשר אדם כאוב... ויש לו מכה והוא בוכה... עדיף בזמן הבכי הזה להתפלל על הילדים... לבקש על עוד צרכים אחרים... ולנתב את הבכי הסתמי על הכאב הפיזי ולהעלות אותו לבכי ותפילה על דברים רוחניים... אתה ממילא בוכה לפוך תדחוף תפילה...

וכידוע ששערי דמעות לא ננעלו - ויש המבארים כי כאשר הדמעות הזולגות לא ניתן לעצור אותם על ידי שער... הם יזרמו תחתיו... ולכן תפילה המגובה בדמעות מתקבלת ורצויה ביותר... גם כי היא מבטאת רגש יותר גדול... וגם משום שהחיבור הפנימי של האדם לבקשה שלו היא הרבה יותר עמוקה ומגיעה מהעומק הפנימי שלו... וזהו חיבור רגשי ועמוק לתפילה ולאדון העולמים...

וראיתי מאמר שבו מובא מש"כ בעוללות אפרים "שיכוון כל אדם על צרותיו בעת בכי הנימול מייסורי המילה, שקול זה עולה בלי מונע מכל קליפה, שייכלל גם תפילתו, והוא עצה נפלאה."